

1. Identificación da programación
Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
15027691	de Porto do Son	Porto do Son	2023/2024

Ciclo formativo

Código da familia profesional	Familia profesional	Código do ciclo formativo	Ciclo formativo	Grao	Réxime
AFD	Actividades físicas e deportivas	CMAFD02	Guía no medio natural e de tempo libre	Ciclos formativos de grao medio	Réxime xeral-ordinario

Módulo profesional e unidades formativas de menor duración (*)

Código MP/UF	Nome	Curso	Sesións semanais	Horas anuais	Sesións anuais
MP1329	Organización de itinerarios	2023/2024	5	133	159

(*) No caso de que o módulo profesional estea organizado en unidades formativas de menor duración

Profesorado responsable

Profesorado asignado ao módulo	EVA LÓPEZ RÍOS
Outro profesorado	

Estado: Pendente de supervisión inspector

2. Concreción do currículo en relación coa súa adecuación ás características do ámbito produtivo

A competencia xeral deste módulo consiste en aprender a organizar e planificar itinerarios no medio natural (baixa e media montaña), con ou sen terreo nevado e en condicións cambiantes en función da época do ano e facelo con seguridade, adquirindo uns coñecementos básicos (de trazado, mapa ou orientación) que lles permita adaptar o itinerario ó grupo, características do mesmo e o material a empregar..... respetando a contorna e o medio ambiente e garantizando a calidade e a seguridade da actividade.

Polo tanto os obxectivos fundamentais do módulo serán:

1. Valoralo contexto de intervención das actividades guiadas no medio natural, analizando a información mais relevante para o deseño de itinerarios.
2. Seleccionalos elementos relevantes para o deseño de itinerarios, interpretando as representación cartográficas.
3. Diseña itinerarios polo medio natural, relacionando a zona, os medios dispoñibles e o perfil do grupo co servizo que se demanda.
4. Establece os recursos necesarios para a realización do itinerario analizando o tipo de actividade e os intereses dos e das participantes.
5. Concreta os protocolos de seguridade para os itinerarios no medio natural establecendo as conductas e os recursos necesarios.
6. Determinalo proceso de seguemento do percorrido especificando o tipo de datos necesarios con motivo de incorporarlle melloras ó mesmo.

3. Relación de unidades didácticas que a integran, que contribuirán ao desenvolvemento do módulo profesional, xunto coa secuencia e o tempo asignado para o desenvolvemento de cada unha

U.D.	Título	Descrición	Duración (sesións)	Peso (%)
1	XENERALIDADES E PUNTO DE PARTIDA.	Campo de intervención e traballo, diferencias entre monte, baixa montaña, características do medio...	8	5
2	CAMIÑOS E SENDEIROS MARCAS	Tipos de camiños, sendas....Cómo están balizados...	8	5
3	LEXISLACIÓN BÁSICA: DE SENDEIROS, EMPRESAS DE TURISMO. ACAMPADA.....	Lexislación a ter en conta na planificación e organización de itinerarios.	12	10
4	EQUIPAMENTO E VESTIMENTA. TRES CAPAS	Teoría das tres capas, tipos de materiais, tipos de vestimenta.	12	10
5	ALIMENTACIÓN E NUTRICIÓN	Necesidade de alimentación, que levamos de ruta, qué aconsellamos levar...e porqué...	12	8
6	PREPARACIÓN FÍSICA	Capacidades, musculatura e articulacións maiormente implicadas nas actividades no medio natural. Repaso dos métodos de adestramento básicos de cada capacidade.	12	8
7	PROGRESIÓN E RISCOS NAS AMN	Técnicas de progresión básicas: en pendente, herbosas, pedreiras,.... en condicións cambiantes: tronada, néboa, calor....	15	8
8	ORIENTACIÓN	Deporte de orientación e técnicas básicas de orientación: mapa, compas, signos naturais....	15	10
9	APPS E GPS	Coñecemento básico de uso do GPS e outras APPs	15	10

U.D.	Título	Descrición	Duración (sesións)	Peso (%)
10	ORGANIZACIÓN DE ITINERARIOS	Pautas básicas e posta en práctica do deseño dun Itinerario	20	10
11	AMN E GRUPOS DE IDADE	Características de diferentes grupos de idade e características e adaptación dos itinerarios a eles	15	10
12	SEGURIDADE, RESCATE E SUPERVIVENCIA	Técnicas de seguridade e rescate en baixa montaña	15	6

4. Por cada unidade didáctica

4.1.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
1	XENERALIDADES E PUNTO DE PARTIDA.	8

4.1.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Valora o contexto de intervención das actividades guiadas no medio natural e analiza a información relevante para o deseño de itinerarios	NO
RA5 - Planifica protocolos de seguridade para os itinerarios no medio natural determinando as condutas e os recursos necesarios	NO

4.1.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.7 Amosáronse actitudes de respecto e interese pola protección do medio natural
CA5.9 Valorouse a importancia da minimización de riscos no medio natural

4.1.e) Contidos

Contidos
Actividades por itinerarios no medio natural. Tipos e características.
Impacto ambiental das actividades no medio natural. Respetto polo ambiente e fomento da actitude sensibilizadora.

Contidos
Turismo e actividades interpretativas no medio natural. Rutas estelares. Rutas de observación de pegadas. Rastros de animais. Rutas ornitolóxicas. Procura de información. Fontes oficiais de datos cartográficos, legais e ambientais. Factores que condicionan os itinerarios polo medio natural. Accións e medios para axuda ou apoio de axentes externos. Materiais e medios para a protección do medio natural. Perigos obxectivos e subxectivos. Sistemas de aviso e comunicación con participantes.

4.2.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
2	CAMIÑOS E SENDEIROS MARCAS	8

4.2.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Valora o contexto de intervención das actividades guiadas no medio natural e analiza a información relevante para o deseño de itinerarios	NO

4.2.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.4 Analizáronse os factores que condicionan a dificultade e o grao de perigo dos percorridos
CA1.6 Descríbense os perfís dos grupos de participantes en actividades recreativas no medio natural
CA1.7 Amosáronse actitudes de respecto e interese pola protección do medio natural

4.2.e) Contidos

Contidos
Accións e medios para axuda ou apoio de axentes externos.
Padrón de recollida de información. Datos sobre as reaccións do grupo. Datos relacionados cos tempos programados. Datos sobre o comportamento dos equipamentos e dos materiais utilizados na actividade. Datos acerca das incidencias que afectan a seguridade durante o desenvolvemento da actividade.

4.3.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
3	LEXISLACIÓN BÁSICA: DE SENDEIROS, EMPRESAS DE TURISMO, ACAMPADA,....	12

4.3.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Valora o contexto de intervención das actividades guiadas no medio natural e analiza a información relevante para o deseño de itinerarios	NO
RA4 - Establece os recursos necesarios para a realización do itinerario analizando o tipo de actividade e os intereses das persoas participantes	NO
RA6 - Deseña o proceso de seguimento do percorrido especificando o tipo de datos necesarios para incorporar melloras a este	NO

4.3.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.3 Aplícase a normativa ambiental relativa á planificación de itinerarios no medio natural
CA4.1 Descríbense os procedementos de obtención de permisos de acceso, de circulación e de pasada da noite para a zona onde se realiza a actividade
CA6.6 Aplícase a normativa ambiental e de prevención de riscos laborais no deseño de itinerarios

4.3.e) Contidos

Contidos
Principais espazos naturais de Galicia. Espazos protexidos. Itinerarios destacados. Cumios singulares.

Contidos
<p>Turismo e actividades interpretativas no medio natural. Rutas estelares. Rutas de observación de pegadas. Rastros de animais. Rutas ornitolóxicas.</p> <p>Legislación e normativa de espazos naturais e da práctica deportiva.</p> <p>Criterios de selección de puntos de interese de patrimonio natural e/ou cultural de Galicia e da zona, para os itinerarios no medio natural.</p> <p>Consideración dos valores culturais e paisaxísticos do contorno como elementos de interese da actividade.</p> <p>Accións e medios para axuda ou apoio de axentes externos.</p> <p>Normativa sobre espazos naturais.</p> <p>Obtención de permisos de acceso, circulación e pasada da noite. Normativa e organismo expedidor.</p> <p>Recursos materiais e humanos nas actividades guiadas no medio natural.</p> <p>Recursos materiais e humanos para as actividades complementarias.</p> <p>Recollida de datos sobre a aplicación da normativa ambiental e a de prevención de riscos laborais.</p>

4.4.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
4	EQUIPAMENTO E VESTIMENTA. TRES CAPAS	12

4.4.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA6 - Deseña o proceso de seguimento do percorrido especificando o tipo de datos necesarios para incorporar melloras a este	NO

4.4.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA6.3 Recolléronse datos sobre a adecuación dos equipamentos e dos materiais utilizados na actividade

4.4.e) Contidos

Contidos
Equipamentos de seguridade individual e colectivo.
Medidas específicas de seguridade en función do percorrido e do grupo.

4.5.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
5	ALIMENTACIÓN E NUTRICIÓN	12

4.5.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA3 - Deseña itinerarios polo medio natural, tendo en conta a relación da zona, os medios dispoñibles e o perfil do grupo co servizo demandado	NO
RA4 - Establece os recursos necesarios para a realización do itinerario analizando o tipo de actividade e os intereses das persoas participantes	NO

4.5.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA3.8 Detállouse os puntos de avituallamento para o itinerario
CA4.5 Calculáronse as provisións para cubrir os requisitos de hidratación e de alimentación do grupo

4.5.e) Contidos

Contidos
Necesidades de avituallamento.
0Provisións para hidratación e alimentación do grupo. Tipo, cantidade e formas de transporte da auga e dos alimentos.

4.6.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
6	PREPARACIÓN FÍSICA	12

4.6.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA5 - Planifica protocolos de seguridade para os itinerarios no medio natural determinando as condutas e os recursos necesarios	NO
RA6 - Deseña o proceso de seguimento do percorrido especificando o tipo de datos necesarios para incorporar melloras a este	NO

4.6.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA5.1 Identifícanse os perigos de tipo obxectivo e subxectivo
CA5.9 Valorouse a importancia da minimización de riscos no medio natural
CA6.4 Analizáronse os aspectos que poden ser considerados incidencias que afectan a seguridade da actividade

4.6.e) Contidos

Contidos
Información adaptada a participantes. Información inicial, directrices, instrucións de seguridade e instrucións ao grupo. Adaptación de explicacións e consignas para persoas con diversidade funcional. Perigos obxectivos e subxectivos. Medidas específicas de seguridade en función do percorrido e do grupo. Protocolo de seguridade. Medidas para previr e resolver situacións de perigo. Importancia da minimización de riscos no medio natural.

4.7.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
7	PROGRESIÓN E RISCOS NAS AMN	15

4.7.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Valora o contexto de intervención das actividades guiadas no medio natural e analiza a información relevante para o deseño de itinerarios	NO
RA5 - Planifica protocolos de seguridade para os itinerarios no medio natural determinando as condutas e os recursos necesarios	NO

4.7.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.4 Analizáronse os factores que condicionan a dificultade e o grao de perigo dos percorridos
CA5.1 Identificáronse os perigos de tipo obxectivo e subxectivo
CA5.2 Planificouse o itinerario baixo os parámetros da prevención de accidentes
CA5.5 Estabeceuse o procedemento de actuación ante condicións adversas no itinerario
CA5.6 Concretouse a actuación que deben seguir cada participante e o grupo en situacións de perigo
CA5.8 Xustificouse o uso ou a evitación dos accidentes do terreo fronte a fenómenos atmosféricos adversos
CA5.9 Valorouse a importancia da minimización de riscos no medio natural

4.7.e) Contidos

Contidos
0Paisaxe e xeomorfoloxía de Galicia.
Criterios para localizar zonas potencialmente perigosas. Indicadores de posibilidade de desprendementos, aludes e crecidas.

Contidos
Especies de flora en Galicia. Usos e aproveitamento. Especies de fauna en Galicia. Interpretación de rastros e pegadas. Factores que condicionan os itinerarios polo medio natural. Pasos dificultosos. Rutas alternativas. Perigos obxectivos e subxectivos. Normas de comportamento en cada tramo. Estudo das continxencias na actividade. Actuación en situacións de perigo. Accións e técnicas para actuacións en condicións adversas. Valoración da gravidade da situación e das persoas ou instancias ás que hai que informar.

4.8.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
8	ORIENTACIÓN	15

4.8.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Valora o contexto de intervención das actividades guiadas no medio natural e analiza a información relevante para o deseño de itinerarios	NO
RA2 - Selecciona os elementos relevantes para o deseño de itinerarios e interpreta representacións cartográficas	SI
RA3 - Deseña itinerarios polo medio natural, tendo en conta a relación da zona, os medios dispoñibles e o perfil do grupo co servizo demandado	NO
RA4 - Establece os recursos necesarios para a realización do itinerario analizando o tipo de actividade e os intereses das persoas participantes	NO

4.8.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.2 Analizáronse as características xeográficas, xeolóxicas, socioeconómicas e biolóxicas do contorno sobre o que se vai deseñar o itinerario
CA2.1 Interpretáronse os elementos e a simboloxía dun mapa topográfico

Criterios de avaliación
CA2.2 Explicáronse as características dos percorridos a partir da representación cartográfica
CA2.3 Calculáronse desniveis, distancias lonxitudinais e pendentes a partir de mapas de diferentes escalas
CA2.4 Detalláronse os códigos gráficos que indican os puntos ou tramos do itinerario con maior dificultade e grao de perigo
CA2.5 Calculáronse rumbos e acimuts
CA2.6 Elaboráronse perfís topográficos
CA2.7 Interpretáronse perfís topográficos
CA2.8 Localizáronse posibles zonas de evacuación ante incidencias en percorridos de grupos pola zona
CA3.2 Determináronse os puntos de inicio e de finalización do percorrido en distintos formatos de coordenadas
CA3.3 Trazáronse a distancia, os desniveis e as dificultades do percorrido adaptados aos perfís das persoas participantes
CA3.6 Localizáronse os puntos de evacuación e vías de escape
CA4.3 Prevíronse os espazos e os medios necesarios para o percorrido e para as actividades recreativas

4.8.e) Contidos

Contidos
Procura de información. Fontes oficiais de datos cartográficos, legais e ambientais. 0Cálculo de pendentes. Perfís topográficos. Interpretación e deseño. Interpretación de mapas topográficos. Simbología. Escalas. Curvas de nivel. Características das zonas atendendo á súa representación topográfica. Estudo de posibilidades de conexión con vías de comunicación principais.

Contidos
<p>Mapa e orientación.</p> <p>Instrumentos básicos para a orientación: compás, altímetro e curvímetero.</p> <p>Cálculo de desniveis.</p> <p>Cálculo de rumbos e acimut. Declinación magnética.</p> <p>Cálculo de distancias.</p> <p>Deseño do itinerario. Inicio e final do percorrido. Conexión con vías de comunicación. Traectoria do itinerario. Distancias, tempos e desniveis. Puntos de dificultade. Puntos de evacuación e vías de escape. Puntos de interese de patrimonio natural e/ou cultural. Puntos de reagrupamento, de descanso e de actividades complementarias.</p> <p>Pasos dificultosos. Rutas alternativas.</p>

4.9.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
9	AAPS E GPS	15

4.9.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA3 - Deseña itinerarios polo medio natural, tendo en conta a relación da zona, os medios dispoñibles e o perfil do grupo co servizo demandado	NO

4.9.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA3.10 Utilizáronse as tecnoloxías da información e da comunicación no deseño de itinerarios

4.9.e) Contidos

Contidos
<p>Procedementos e técnicas para a análise, o tratamento, o procesamento e o arquivamento de información.</p> <p>Uso das tecnoloxías da información e da comunicación no deseño de itinerarios. Dispositivos GPS, aplicacións móbiles e software específico.</p>

Contidos
0Aparellos de comunicación. Sistemas de aviso e comunicación con participantes.

4.10.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
10	ORGANIZACIÓN DE ITINERARIOS	20

4.10.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Valora o contexto de intervención das actividades guiadas no medio natural e analiza a información relevante para o deseño de itinerarios	NO
RA3 - Deseña itinerarios polo medio natural, tendo en conta a relación da zona, os medios dispoñibles e o perfil do grupo co servizo demandado	NO
RA4 - Establece os recursos necesarios para a realización do itinerario analizando o tipo de actividade e os intereses das persoas participantes	NO
RA5 - Planifica protocolos de seguridade para os itinerarios no medio natural determinando as condutas e os recursos necesarios	NO
RA6 - Deseña o proceso de seguimento do percorrido especificando o tipo de datos necesarios para incorporar melloras a este	NO

4.10.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.1 Detalláronse os procedementos de procura, de procesamento, de organización e de arquivamento da información para a preparación do itinerario
CA1.2 Analizáronse as características xeográficas, xeolóxicas, socioeconómicas e biolóxicas do contorno sobre o que se vai deseñar o itinerario
CA1.3 Aplícase a normativa ambiental relativa á planificación de itinerarios no medio natural
CA1.5 Analizáronse os puntos de interese de patrimonio natural e/ou cultural para o deseño da actividade
CA1.7 Amosáronse actitudes de respecto e interese pola protección do medio natural

Criterios de avaliación
CA3.2 Determináronse os puntos de inicio e de finalización do percorrido en distintos formatos de coordenadas
CA3.3 Trazáronse a distancia, os desniveis e as dificultades do percorrido adaptados aos perfís das persoas participantes
CA3.4 Establecéronse os tempos de ruta, de descanso e de actividades complementarias
CA3.5 Deseñáronse rutas alternativas nos puntos conflitivos da ruta prevista
CA3.6 Localizáronse os puntos de evacuación e vías de escape
CA3.7 Incluíronse puntos de interese de patrimonio natural e/ou cultural
CA3.9 Planificáronse actividades recreativas en función da intensidade do percorrido e dos perfís das persoas participantes
CA4.1 Descríbonse os procedementos de obtención de permisos de acceso, de circulación e de pasada da noite para a zona onde se realiza a actividade
CA4.2 Detállouse a loxística da actividade, tendo en conta a participación de persoas con diversidade funcional
CA4.3 Prevíronse os espazos e os medios necesarios para o percorrido e para as actividades recreativas
CA4.4 Elaborouse un libro de ruta co programa da actividade, co perfil topográfico, cos puntos referentes para a orientación e cos puntos significativos do itinerario
CA5.3 Previuse o equipamento de seguridade individual e colectiva en función das condicións do percorrido
CA5.4 Detalláronse as medidas específicas de seguridade en función do percorrido, do grupo e da situación
CA6.1 Selecciónanse formas de rexistro de datos sobre as reaccións do grupo e do/da técnico/a, e sobre a súa progresión no itinerario e nas actividades
CA6.2 Deseñáronse instrumentos para recoller as incidencias cuanto ao axuste da ruta respecto ao itinerario previsto
CA6.4 Analizáronse os aspectos que poden ser considerados incidencias que afectan a seguridade da actividade
CA6.5 Confeccionouse un modelo de informe baseado nas fichas de valoración, no programa e nas propostas de mellora

4.10.e) Contidos

Contidos
<p>Patrimonio cultural. Patrimonio tanxible ou intanxible de valor e interese para a actividade no medio natural.</p> <p>Criterios de selección de puntos de interese de patrimonio natural e/ou cultural de Galicia e da zona, para os itinerarios no medio natural.</p> <p>Consideración dos valores culturais e paisaxísticos do contorno como elementos de interese da actividade.</p> <p>Especies de flora en Galicia. Usos e aproveitamento.</p> <p>Especies de fauna en Galicia. Interpretación de rastros e pegadas.</p> <p>Deseño do itinerario. Inicio e final do percorrido. Conexión con vías de comunicación. Traxectoria do itinerario. Distancias, tempos e desniveis. Puntos de dificultade. Puntos de evacuación e vías de escape. Puntos de interese de patrimonio natural e/ou cultural. Puntos de reagrupamento, de descanso e de actividades complementarias.</p> <p>Actividades complementarias nos itinerarios. Actividades lúdicas e de sensibilización sobre os valores naturais e culturais, e sobre os recursos da zona.</p> <p>Recursos materiais e humanos nas actividades guiadas no medio natural.</p> <p>Información adaptada a participantes. Información inicial, directrices, instrucións de seguridade e instrucións ao grupo. Adaptación de explicacións e consignas para persoas con diversidade funcional.</p> <p>Deseño do libro de ruta. Selección de fichas e cuadernos de campo.</p> <p>0Aparellos de comunicación.</p> <p>Condições de seguridade no percorrido.</p> <p>Protocolo de seguridade. Medidas para previr e resolver situacións de perigo. Importancia da minimización de riscos no medio natural.</p> <p>Técnicas e instrumentos para o seguimento da actividade. Observación sistemática.</p> <p>Padrón de recollida de información. Datos sobre as reaccións do grupo. Datos relacionados cos tempos programados. Datos sobre o comportamento dos equipamentos e dos materiais utilizados na actividade. Datos acerca das incidencias que afectan a seguridade durante o desenvolvemento da actividade.</p> <p>Técnicas de autoavaliación.</p> <p>Valoración da avaliación e da autoavaliación como estratexias de mellora e de desenvolvemento.</p> <p>Informes. Fichas de valoración da actividade. Medidas correctoras dos desaxustes detectados. Propostas de mellora da actividade.</p>

4.11.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
11	AMN E GRUPOS DE IDADE	15

4.11.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Valora o contexto de intervención das actividades guiadas no medio natural e analiza a información relevante para o deseño de itinerarios	NO
RA3 - Deseña itinerarios polo medio natural, tendo en conta a relación da zona, os medios dispoñibles e o perfil do grupo co servizo demandado	NO
RA4 - Establece os recursos necesarios para a realización do itinerario analizando o tipo de actividade e os intereses das persoas participantes	NO
RA6 - Deseña o proceso de seguimento do percorrido especificando o tipo de datos necesarios para incorporar melloras a este	NO

4.11.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.6 Descríbense os perfís dos grupos de participantes en actividades recreativas no medio natural
CA3.1 Caracterízouse o grupo e as dificultades asociadas aos tipos de diversidade funcional
CA3.3 Trazáronse a distancia, os desniveis e as dificultades do percorrido adaptados aos perfís das persoas participantes
CA3.9 Planificáronse actividades recreativas en función da intensidade do percorrido e dos perfís das persoas participantes
CA4.2 Detállouse a loxística da actividade, tendo en conta a participación de persoas con diversidade funcional
CA6.6 Aplícase a normativa ambiental e de prevención de riscos laborais no deseño de itinerarios

4.11.e) Contidos

Contidos
Participantes nas actividades guiadas polo medio natural. Características. Valoración dos intereses e das expectativas dos perfís de participantes. Aspectos que se deben ter en conta en persoas con diversidade funcional.
Características das persoas participantes e desenvolvemento do itinerario. Dificultades asociadas aos tipos de diversidade funcional.
Limitacións para o transporte. Transporte para persoas con discapacidade.
Adaptacións para a participación de persoas con diversidade funcional. Joelette e barra direccional.

Contidos
Información adaptada a participantes. Información inicial, directrices, instrucións de seguridade e instrucións ao grupo. Adaptación de explicacións e consignas para persoas con diversidade funcional. Medidas específicas de seguridade en función do percorrido e do grupo. Actuación en situacións de perigo. Accións e técnicas para actuacións en condicións adversas. Valoración da gravidade da situación e das persoas ou instancias ás que hai que informar.

4.12.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
12	SEGURIDADE, RESCATE E SUPERVIVENCIA	15

4.12.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA2 - Selecciona os elementos relevantes para o deseño de itinerarios e interpreta representacións cartográficas	NO
RA5 - Planifica protocolos de seguridade para os itinerarios no medio natural determinando as condutas e os recursos necesarios	NO

4.12.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA2.8 Localizáronse posibles zonas de evacuación ante incidencias en percorridos de grupos pola zona
CA5.6 Concretouse a actuación que deben seguir cada participante e o grupo en situacións de perigo
CA5.7 Explicouse o procedemento de coordinación cos servizos de emerxencia da zona

4.12.e) Contidos

Contidos
Protocolo de seguridade. Medidas para previr e resolver situacións de perigo. Importancia da minimización de riscos no medio natural. Protocolos de socorro e de evacuación.

5. Mínimos exigibles para alcanzar a avaliación positiva e os criterios de cualificación

AVALIACIÓN CONTINUA:

Probas teóricas que recollen as partes mais conceptuais das UD. impartidas no trimestre: exames tipo test e preguntas cortas 40% da nota.

Probas prácticas e teórico - prácticas, lecturas de mapas, uso de compás, trazado e planificación de rutas, organización de actividades de orientación,: terán un 40% da nota.

Demostra aptitude nas prácticas e actividades de aula, rutas, carreiras e marchas de orientación.... en función do tratado ata o momento do seu desenvolvemento terán outro 20% da nota do trimestre.

CONSIDERASE O MÓDULO SUPERADO CUNHA NOTA SUPERIOR A 5 PUNTOS.

No caso de non poder asistir a algunha das probas (teóricas ou prácticas) o alumno/a deberá acreditar un xustificante médico para cambiar a proba de data.

Cando se faga mais de un examen por avaliación (sendo os exámenes de contidos diferentes), a nota establecerase facendo a media, sempre e cando se supere o 4 en cada un deles (se un examen inclúe contidos anteriores será a nota deste a que se terá en conta, sin facer media co anterior).

Tendo en conta que non se poden poñer decimais, a nota será a correspondente ó número enteiro que acaden (por exemplo 6,4 , no boletín iralle 6).

A nota final da asignatura establecerase facendo a media entre as notas obtidas nas tres avaliacións (é dicir, o 6,4 en lugar de o 6 que aparece no boletín), que teñen que estar aprobadas. aqueles alumnos que teñan un número decimal de 5 ou máis, redondearáselle a nota ata o número enteiro superior (por exemplo, un alumno que teña de nota de avaliación un 6,5, no boletín iralle un 7); polo contrario, cando o decimal sexa inferior a 5, a nota será o número enteiro inferior (un alumno que teña de nota de avaliación 6,25, por exemplo, levará no boletín un 6).

PÉRDIDA DA AVALIACIÓN CONTINUA:

Falta de asistencia NON Xustificada ó 10% das sesións.

No caso de enfermidade ou lesión deberase acreditar o xustificante médico que indique a lesión, o período de convalecencia.

Aquel alumnado que perda o dereito a avaliación continua, terá dereito a unha proba final extraordinaria no mes de xuño.

6. Procedemento para a recuperación das partes non superadas

6.a) Procedemento para definir as actividades de recuperación

Procederase a realizar un exame de recuperación por cada unha das avaliacións suspensas, nas última semanas do trimestre correspondente, puidendo facelo na seguinte avaliación se o transcurso da programación e as actividades previstas o permiten. A media que se debe obter para recuperar a avaliación será de 5 pts, tendo que ter todos os traballos entregados cos criterios solicitados e o resto de apartados

superados positivamente, para aprobar a avaliación. En todo caso as porcentaxes e o grao mínimo de consecución corresponderase co citado no apartado 5 desta programación didáctica. Estas probas basearanse nos contidos e competencias que o alumno/alumna teña suspensas ou non adquiridas. Por exemplo: no caso de facer dous exames teóricos (un aprobado e outro suspenso) a recuperación realizarase do tema ou dos temas non aprobados.

6.b) Procedemento para definir a proba de avaliación extraordinaria para o alumnado con perda de dereito a avaliación continua

A avaliación realizarase ao longo de todo o proceso formativo do alumnado, polo que terá un carácter continuo, sendo obrigatoria a asistencia do alumnado ás clases. O número de faltas inxustificadas que implica a perda da avaliación continua será dun 10% respecto a duración total do módulo, e no caso concreto deste módulo 16 horas (aproximadamente 19 sesións de 50 minutos).

Aquel alumnado que perda o dereito a avaliación continua, terá dereito a unha avaliación extraordinaria previa a avaliación final de módulos. onde se lle avaliará de todos os contidos que marca o currículo (incluídos aqueles correspondentes a avaliacións que o alumno/a tivese xa aprobadas) e atendendo ós seguintes criterios de cualificación:

Probas teóricas e/ou traballos (50%). De todos os temas tratados no curso académico.

Probas prácticas e/ou teórico-prácticas (50%). Inclúirá unha síntese de todos os prácticos realizados: mapa, compás, ruta, planificación, orientación...

O alumno/a deberá obter unha cualificación mínima de 5 pts para superar a proba, tendo que ter superados os dous apartados, así como ter entregados os traballos solicitados.

7. Procedemento sobre o seguimento da programación e a avaliación da propia práctica docente

A profesora do módulo fará o seguimento da programación, informando o resto de profesores do departamento do ciclo, a marcha das actividades programadas nas reunións de departamento; así como das alteracións na temporalización e as causas das mesmas.

A práctica docente avaliarase cos alumnos utilizando varios procedementos: a observación directa do transcurso do proceso de ensinanza-aprendizaxe, entrevista libre con alumnos durante as clases prácticas e/ou teóricas, a traves de listas de control a cubrir pola profesora, e a traves de listas de control e test que se lles pasará ós alumnos, unha vez ó trimestre.

8. Medidas de atención á diversidade

8.a) Procedemento para a realización da avaliación inicial

As primeiras semanas do curso realizarase a avaliación inicial dos alumnos/as para coñecer o nivel de competencia con respecto os obxectivos xerais do módulo. Realizarase a través de entrevistas orais cos alumnos/as tanto nas clases teóricas como nas actividades prácticas. Pautaranse actividades que partan de coñecementos e competencias adquiridas na ESO, como a diferenciación entre plano e mapa, orientación básica, deporte de orientación....., de igual maneira procederase a planificar actividades prácticas de sendeirismo, orientación, lectura de planos, mapas e compás en progresión de capacidade física e dificultade avaliando os coñecementos de cada alumno/a para adaptar en maior grado o proceso de aprendizaxe o grupo aula, respetando as características de cada un.

8.b) Medidas de reforzo educativo para o alumnado que non responda globalmente aos obxectivos programados

Estas medidas están dirixidas ao alumnado que non responde globalmente aos obxectivos programados. Facilitan a adecuación do currículo prescrito, sen alteración significativa dos seus obxectivos, contidos e criterios de avaliación, ás características do alumnado.

Neste apartado da programación, recóllense as medidas necesarias para que o alumnado poida conseguir as competencias profesionais, persoais e sociais, e os resultados de aprendizaxe deste módulo profesional; e contribúan a que acade na medida do posible a competencia xeral do título de actividades físico-deportivas no medio natural.

Segundo o Decreto 114/2010, do 1 de xullo, polo que se establece a ordenación xeral da formación profesional en Galicia, no capítulo XV adicado ao alumnado con necesidades educativas especiais (artigo 62º.3), dispónse que: En calquer caso, estas medidas non poderán afectar de forma significativa á consecución dos resultados de aprendizaxe previstos para cada un dos módulos profesionais.

Dende o reforzo trátase de acadar os mesmos obxectivos, traballando os mesmos contidos que serán avaliados cos mesmos criterios, pero mediante estratexias metodolóxicas, secuencias ou duración diferentes.

Estes obxectivos, contidos e criterios de avaliación son os mínimos esixibles a todos os alumnos e que se concretizan nos apartados correspondentes da programación.

A continuación menciónanse as medidas de reforzo educativo referidas ás decisións tomadas en: que, como e cando ensinar e que, como, cando avaliar.

En canto as decisións relativas á organización e á secuenciación dos aprendizaxes: que ensinar e avaliar, adóptanse as seguintes medidas:

Formular coa máxima claridade e precisión os obxectivos didácticos, contidos e resultados de aprendizaxe e compartilos co alumnado. Comprender dende o inicio de cada unidade didáctica o que se pretende con ela, favorece o desenrolo da autonomía para aprender dos alumnos/as e permite mellorar os seus progresos e /ou dificultades. Insistir nesta cuestión, cos alumnos/as con rendemento escolar insuficiente, é imprescindible para que coñezan con claridade os aspectos a recuperar.

Establecer secuencias de contidos que aseguren as aprendizaxes básicas para todos (contidos mínimos) e coñecementos de maior complexidade para algúns.

Deseñar actividades de ensinanza-aprendizaxe variadas e con diferente nivel de dificultade, axustándose ao máximo ás posibilidades de aprendizaxe dos alumnos/as do grupo. Non se trata de que todos os alumnos/as teñan que realizar idénticas tarefas para acadar os mesmos obxectivos, contidos e criterios de avaliación. Propor tarefas abertas que supoñan distintos niveis de dificultade ou opcionais sobre os mesmos contidos, dándolle a posibilidade de elixir aos alumnos/as con dificultades. Indicarlle sobre todo a estos alumnos/as en que aspectos da actividade lles convén centrar a súa atención para acadar os obxectivos marcados.

Propoñer distintos tipos de actividades, non tanto como actividades diferentes entre si desde o punto de vista formal, pero si no sentido da utilidade que para o profesor/a ten en cada momento. Así, unha mesma actividade pode estar axudando a aprender ao alumno/a e dando información ao profesor sobre as ideas previas existentes, ou noutro caso tratarse dunha actividade de síntesis para o alumno/a e de avaliación para o profesor/a. Tipos de actividades que se deben desenvolver nas unidades didácticas: actividades de introdución- motivación, de coñecementos previos, de desenvolvemento, de reforzo, de recuperación, de ampliación, de síntesis- resume, de consolidación, de avaliación.

En relación as decisións sobre como ensinar e avaliar, destacar as seguintes medidas:

Partir do nivel do alumno/a e dos seus aprendizaxe previos, tomando en consideración o que saben e pensan sobre o tema a tratar na aula.

Proporcionar situacións de aprendizaxe vinculada cos intereses, experiencias e coñecementos informais dos alumnos/as, co fin de que resulten motivadoras.

Insistir máis en certos contidos, sobre todo cos alumnos/as que manifesten certas dificultades de aprendizaxe no módulo.

Introducir os contidos máis xerais ou simples antes que os máis específicos ou complexos, ir do concreto ao abstracto, do próximo ao lonxano...

Presentar os contidos en espiral, que retomen os contidos abordados anteriormente. Conectar os novos contidos cos coñecementos previos, experiencias e valores, de xeito que os alumnos/as recoñezan as

aprendizaxes anteriores coma requisito de acceso ás novas.

Explicar con claridade os contidos a recuperar no caso dos alumnos/as que non acadan os obxectivos propostos.

É importante que o alumno saiba en cada momento en qué punto da unidade se está e porque se fai aquela actividade, exercicio¿Por iso, é conveniente utilizar esquemas, índices, guións para que os alumnos poidan seguir a unidade didáctica mellor e que teñan unha visión global do conxunto do traballo a desenvolver.

Utilizar estratexias para axudar a que o alumno adquira os contidos, como:

-Uso de preguntas por parte do profesor/a sobre os pasos que dá para resolver as actividades: se tiña o obxectivo claro, como resolveu as dificultades de comprensión ou de execución, como verificou que o obxectivo estaba acadado...Isto axuda ao alumno/a a fixar a súa atención e tomar conciencia dos procesos que lle están permitindo resolver a súa tarefa.

-Reinterpretación das intervencións dos alumnos/as. Deste xeito, o profesor/a utiliza a información que o alumno/a lle aporta para poder brindarlle o que necesita.

-Ampliar, repetir, completar e demandar ao alumno/a máis información.

-Reflexionar co alumno/a sobre os feitos.

- Recompensar as condutas académicas e sociais de: traballo persoal, rendemento, traballo en equipo e colaboración no mesmo, respecto aos demais compañeiros e ao traballo dos mesmos, atención durante as explicacións, realización de tarefas para a casa...

-Valorar as aportacións dos alumnos, a pesar de que non sexan totalmente correctas.

-Comentar na clase problemas relacionados co aprendizaxe do módulo.

-Axudar a que todos os alumnos teñan as mesmas oportunidades de participar e opinar.

- Ensinarlle ao alumnado a buscar o valor positivo de aprender o que hai que estudar e facerlle entender para que serve o que estudian. Ese obxectivo pode acadarse ensinando aos alumnos a facerse preguntas como: Para que me piden que estudie este tema?, Qué é o que debería aprender?, Qué valor pode ter sabelo?... E, si non atopan resposta a estas preguntas é preciso que aprendan a preguntallo aos seus profesores.

-Mostrarlle nas distintas unidades a utilidade concreta do que teñen que conquistar.

- Intentar que todos teñan experiencias de éxito no que se fai.

Establecer distintas modalidades de agrupamento (gran grupo, pequeno grupo e traballo individual), priorizando agrupamentos que permitan contextos de aprendizaxe colaborativos. A aprendizaxe entre iguais resulta en numerosas ocasións tan eficaz ou máis que aprender coa axuda do profesor, dada a simetría da relación e a facilidade do alumno/a de situarse na ¿lóxica¿ dos seus compañeiros. Ademais utilizar métodos de aprendizaxe que requira traballar en pequenos grupos, permite que o profesor/a dedique eses tempos a prestar unha atención máis personalizada aos alumnos/as que a requiran.

Explicar ao alumnado cal a temporalización prevista para as unidades didácticas e procurar cumprilo, priorizando os contidos máis importantes no caso de desaxustes na temporalización. Considerar diferente tempo para a realización das actividades en función dos diferentes ritmos de aprendizaxe, por exemplo conceder máis tempo nas probas de avaliación.

Utilizar recursos e materiais diferenciados para a presentación da información ¿ gráficos, audiovisuais, textos, debuxos, manipulables...- que respondan aos distintos estilos de aprendizaxe de alumnos/as e as modalidades posibles de entrada da información. Así, por exemplo, ante a presenza de alumnos/as con serios inconvenientes para seguir o razoamento nunha exposición oral xeral, pódense realizar períodos de información máis cortos e pautados que permitan dar resposta a esta necesidade específica.

Elixir procedementos e instrumentos de avaliación pertinentes para obter información relativa ao proceso de ensino-aprendizaxe. Deben servir para coñecer as dificultades ou bloqueos de cada alumno, de modo que se poidan adoptar as medidas pedagóxicas máis convenientes.

Aplicar criterios de avaliación que contemplen diferentes graos de logro, pero sempre esixindo o cumprimento dos criterios de avaliación mínimos. Valorando o proceso e o esforzo, e non únicamente os resultados finais. Valoración ponderada de diferentes aspectos nos traballos e probas.

Precisar as causas que ocasionan que determinados alumnos/as non aproveiten suficientemente as experiencias de aprendizaxe que se desenrolan no seu grupo habitual. Para eso, cabe analizar as axudas complementarias que o profesor/a ofrece a estes alumnos/as para que efectúen as súas aprendizaxes e a dispoñibilidade do alumno/a para a aprendizaxe e as súas posibilidades.

Nas decisións sobre cando ensinar e avaliar, teñen relevancia as seguintes medidas:

Realizar unha avaliación inicial sempre que se comence unha unidade didáctica para detectar as ideas previas dos alumnos, pois non tería sentido empezar o traballo sobre os novos contidos mantendo as actividades programadas, se estas requiren utilizar coñecementos previos que o grupo de alumnos/as non ten adquiridos. Tamén pode ocorrer que só se detecten este tipo de *¿lagunas¿* nalgúns alumnos/as, neste caso, pódese optar por modificar o ritmo ou a vía de introdución dos novos contidos para quen o necesite ou ben adicar algún tempo a repasar ou afianzar coñecementos xa adquiridos polo resto do grupo, de modo que o traballo resulte útil para todos.

Facer unha avaliación durante o proceso ou formativa seleccionando diversos procedementos e instrumentos para realizar o seguimento do proceso de aprendizaxe e poder proporcionar *¿sobre a marcha¿* as axudas necesarias para que cada alumnos /a progrese. Nesta línea é importante:

- Corrixir e comentar as probas na aula e orientar os traballos despois da súa revisión.
- Adicar tempo das sesións de clase para traballar aqueles aspectos nos que se aprecien dificultades.

Desenvolver unha avaliación sumativa, para comprobar os resultados de aprendizaxe, facer un balance e contrastar o aprendido globalmente por cada alumno/a ao final da unidade.

Adoptar medidas pedagóxicas que respondan ás necesidades do alumnado do grupo e lles axude a mellorar os seus aprendizaxes respecto aos obxectivos marcados tras facer un seguimento da realización das súas actividades.

9. Aspectos transversais

9.a) Programación da educación en valores

No desenrolo das unidades didácticas deste módulo, intentarase traballar algúns dos temas relacionados cas capacidades terminais do ciclo:

A educación para a SAÚDE.

A COEDUCACIÓN.

A educación para a PAZ.

A educación AMBIENTAL.

O xogo LIMPO

A educación para o CONSUMO

A educación VIAL

A valoración do noso PATRIMONIO CULTURAL.

Este punto é o que queremos deixar claro a responsabilidade de titular neste ciclo. Distinguimos este perfil técnico especialista en actividades físico deportivas no medio natural como un perfil cunha gran carga de responsabilidade, xa que será o responsable da vida, nalgúns momentos e actividades, do grupo de persoas que leve ó seu cargo. Polo que unha disciplina coherente, tanto na forma de traballar, responsabilidade, superación, expresión oral, expresión escrita, aptitudes, indumentaria, habilidade, relacións públicas, marketing, etc... Polo que recalcamos como moi importante cumprir uns mínimos valores para poder pasar este módulo.

9.b) Actividades complementarias e extraescolares

Poderán realizar as saídas pedagóxicas ofertadas polo departamento aqueles alumnos que demostren os coñecementos mínimos aprendidos para o correcto aproveitamento de dita actividade, sempre que se poda garantir a seguridade do propio alumno e do grupo.

Estes coñecementos serán avaliados polo profesorado que realice dita actividade, podéndose tratar do resultado da realización de probas (traballos, probas escritas..) ou do seu comportamento e actitude (faltas de asistencia, faltas disciplinarias, participación na preparación da actividade...).

As saídas complementarias e extraescolares previstas para este curso son:

1. Participación na ruta nocturna organizada polos alumnos/as de 2º de ciclo.
2. Planificación e posta en práctica de rutas para diferentes niveles da ESO.
3. Organización de xornada de xogos no Magosto.
4. Saída ó Monte Pindo, guiando os alumnos/as de 2º de ciclo.
5. Participación e organización de circuitos de orientación.
6. Saída á neve.
7. Charla divulgativa sobre a discapacidade e a montaña.
8. Participación nun RAID de orientación.
9. Ruta de 30 km na Serra do Barbanza.
10. Saída Courel: Sendeirismo, espeleoloxía, escalada....

10. Outros apartados

10.1) Metodoloxía

Do mesmo xeito que a natureza deste ciclo formativo é de carácter inminentemente práctico, a metodoloxía utilizada neste módulo segue esa liña. Os contidos do mesmo impartiranse e presentaranse vinculados a realizacións prácticas de diferentes actividades (saídas en rutas de diferente lonxitude, nivel de dificultade técnica e desnivel, a zonas representativas da zona do Barbanza como Caveiro, Agueira, Campamento de Virxe de Loreto, Monte Dordo, Curota, Piscinas do Río Pedras...), que servirán de vehículo para ir introducindo todo o conxunto de coñecementos que os alumnos terán que manexar para formar as súas capacidades. Por iso, o traballo de campo constitúe a base do traballo deste módulo. Ademais, inclúense sesións de aula (teoría, vídeos, prácticas no aula e no centro, conferencias ou colaboracións...) que sustentarán e permitirán o desenrolo e posta en práctica das habilidades requiridas para este perfil profesional.